

ELSÄKERHETSVERKET

FIE 27 april 2022

Upphävande av 2006:1,
”Arbete vid risk för elektrisk fara” samt
Utförandeföreskrifter

Anders Richert

”

ELSÄK-FS 2006:1

(upphävd 1 nov 2021 genom ELSÄK-FS 2021:7)

- Presumtionen till standard försvinner (kopplat till arbetet) – standarderna kan dock hänvisas till som ett bra sätt
- Arbetsmiljölagen innehåller övergripande det mesta som arbetsgivaren ska göra inklusive elsäkerhet
- Krav på riskanalyser och planer finns i arbetsmiljöregelverket
- Delarna kring tillsyn kopplat till **arbetet** ligger hos AV
- De delar som rör **anläggningen** kvar hos oss då det riktas mot **innehavaren**

Om handboken

- Arbetsgivarens skyldighet att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga ohälsa eller olycksfall i arbetet
- Hur innehavaren av en elanläggning agerar påverkar indirekt arbetstagarens arbetsmiljö
- Handboken vänder sig i första hand till ledningen i företag som genomför arbeten där det finns elektrisk fara
- Handboken är i sig inte rättsligt bindande

Innehållsförteckning

1	Definitioner av begrepp	8
2	Inledning	10
2.1	Elsäkerhet – en viktig arbetsmiljöfråga	10
2.2	Grundläggande förutsättningar för säkert arbete där det finns risk för elektrisk fara	10
2.2.1	Genomför en elsäkerhetsplanering och säkerställ att kunskap finns	11
2.2.2	Skaffa dig kunskap om elanläggningen	11
2.2.3	Kontrollera utföraren och ställ krav vid upphandling	11
2.2.4	Följ upp avtalet och de krav du ställt	11
2.2.5	Arbeta aktivt med säkerhetskulturen	12

Innehållsförteckning

3	Arbetsmiljöverkets och Elsäkerhetsverkets olika uppdrag	13
3.1	Två myndigheter med olika uppdrag	13
3.2	En kort tillbakablick	14
3.3	Myndigheternas roller i samband med att en olycka har inträffat	15
3.3.1	Kom ihåg att anmäla olyckor och tillbud	15
4	Elsäkerhet är en del av arbetsmiljöansvaret	18
4.1	Inledning	18
4.2	Att arbeta med systematiskt arbetsmiljöarbete	18
4.3	Systematiskt arbetsmiljöarbete vid arbete där det finns risk för elektrisk fara	19
4.3.1	När finns risk för elektrisk fara?	19
4.3.2	Vad krävs av mig som arbetsgivare inför ett arbete där det finns risk för elektrisk fara?	20
4.3.3	När krävs en dokumenterad riskbedömning?	22
4.4	Checklista för säkert arbete	22
4.5	Övriga regelverk att ta hänsyn till	23
4.6	Fördelning av arbetsuppgifter	24
4.7	När det finns flera arbetsgivare på samma arbetsplats – samordning av arbetsmiljöarbetet	24
4.7.1	Skyddsarbetet ska samordnas	24
5	Säkra elanläggningar är en förutsättning för god arbetsmiljö – innehavarens ansvar	26
5.1	Dokumentation, märkning och varselmärkning	27
5.2	Information till den som ska arbeta vid elanläggningen	28

Innehållsförteckning

6	Tillämpning av standarder, handböcker och branschanvisningar	28
6.1	Inledning	28
6.1.1	Kort om standarder och deras tillämpning	28
6.1.2	Tillämpliga standarder	28
6.1.3	Branschanvisningar	29
7	Några viktiga förutsättningar för säkra arbeten	30
7.1	Från beställning till genomförande – vikten av fungerande avtalsuppföljning	30
7.2	Vikten av att motverka osund konkurrens	31
7.2.1	Vad är osund konkurrens?	31
7.3	Att bygga en fungerande säkerhetskultur	32
7.3.1	Attityder och säkerhetskultur	32
7.3.2	Vad kännetecknar en säkerhetskultur?	32
7.3.3	Arbetsgivaren sätter spelreglerna	32
7.3.4	Alla bidrar till kulturen	33
7.3.5	Våga lära av misstag	33
7.3.6	Uppmärksamma goda exempel	34
7.3.7	Ett exempel på säkerhetskulturarbete från elnätsbranschen – Safety walks	34

En av det vanligaste frågorna!?

8 Om något går fel – ansvar och ansvarsutkrävande

8.1 Olika typer av ansvarsutkrävande

Tyngdpunkten i denna handbok ligger på att beskriva hur du som arbetsgivare respektive anläggningsinnehavare kan arbeta för att skapa goda förutsättningar för säkra arbeten där det finns elektrisk fara. Ändå vet alla att det emellanåt uppstår olyckor. I dessa fall är det viktigt att både lära av det inträffade inför framtiden och att utkräva ansvar om någon inblandad aktör inte levt upp till sin del av ansvaret.

Det finns olika typer av ansvarsutkrävande, vilket är helt avgörande för vem ansvarsutkrävandet kan riktas mot och vad konsekvensen kan bli för den som hålls ansvarig. För att tydliggöra detta har vi delat in ansvarsutkrävandet i fyra olika delar (varav enbart de första tre är reglerade i lagstiftning):

- civilrättslig – vem som kan tvingas betala skadestånd, till exempelvis en avtalspart
- offentligrättsligt – vem myndigheterna riktar krav mot genom förelägganden eller andra beslut
- straffrättsligt – vem som kan bli dömd för ett brott
- moraliskt – vem *sambäller* håller ansvarig för en händelse

Arbetsmiljöverket har i sin publikation **Arbetsmiljöansvar och straffansvar – två helt olika saker** tydliggjort skillnaderna mellan det straffrättsliga ansvaret och det offentligrättsliga ansvaret på arbetsmiljöområdet.

8.1.1 Det civilrättsliga ansvaret – din relation med andra personer.

Det civilrättsliga ansvaret handlar om din relation med andra företag och privatpersoner. Det bygger oftast på avtal och om innehållet i avtalet bryts, kan det leda

9	Frågor som kan ställas vid tillsyn	39
9.1	Frågor till arbetsgivaren	39
9.2	Frågor till innehavaren	40

ELSÄKERHETSVERKET

ELSÄK-FS 2008:1-3

blir

ELSÄK-FS 2022:1-3

Föreskrifterna

- **ELSÄK-FS 2008:1** om hur elektriska starkströmsanläggningar ska vara utförda – Peter Lindberg
- **ELSÄK-FS 2008:2** om varselmärkning vid elektriska starkströmsanläggningar – Maria Molin
- **ELSÄK-FS 2008:3** om innehavarens kontroll av elektriska starkströmsanläggningar och elektriska anordningar – Peter Tunell

Översiktlig tidplan

- november 2021 Föreskrifterna ut på remiss
- 15 mars 2022 Återkoppling från remissinsatserna
- 21 april 2022 GD-beslut om nya föreskrifter
- **28 april 2022 Föreskrifterna ut från trycket**
- 1 dec 2022 Ikraftträdande av nya föreskrifter

ELSÄKERHETSVERKET

Regelgivningsprojektet 2008:1

Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd (2022:1) om hur starkströmsanläggningar ska vara utförda

Allmänna bestämmelser [**kap 1**]

- Författningen ska gälla för **starkströmsanläggningar**. (enligt definition i Elsäkerhetslagen)

God elsäkerhetsteknisk praxis [**kap 2**]

- Förtydligas så att det framgår att den får avvika från standard, men ...
- Dokumenterad riskbedömning vid avvikelser från utförande enligt standard, 2 kap. 1 §.

Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd (2022:1) om hur starkströmsanläggningar ska vara utförda

Grundläggande säkerhetskrav [**kap 3**]

- **(§7) Krav på innehavaren att utfärda anläggningsspecifika instruktioner och anvisningar** till den som arbetar vid starkströmsanläggningen när anläggningens utförande och dess avsedda användning kräver det...
- (§8) hänvisning till AV-regelverket rörande arbetsgivaren

Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd (2022:1) om hur starkströmsanläggningar ska vara utförda

Särskilda säkerhetskrav för **lågspänningsanläggningar** [**kap 4**] kvar

Särskilda säkerhetskrav för **högspänningsanläggningar** [**kap 5**]

- **ett närmande till standard, ex, tabell 1 försvinner.**
- Då överförda potentialer och risk för fjärrpåverkan **inte** hanteras av std föreslås att **krav på kontroll av beröringsspänningar och markpotentialer** i högspänningsanläggningar som ingår i ett direktjordat system **alltid ska göras.**

Särskilda säkerhetskrav för **luftledningar** [**kap 6**]

- Föreskriftens krav rörande avstånd och höjder till luftledning kvarstår, inte tillämpning av standard.

Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd (2022:1) om hur starkströmsanläggningar ska vara utförda

Särskilda säkerhetskrav för drift av järnväg, spårväg, tunnelbana eller elväg [**kap 7**]

- Alternativa metoder för skydd mot person- och sakskada där avstånd till kontaktledning ej kan uppfyllas.
- Regler för varselmärkning flyttas till ny föreskrift om varselmärkning.

ELSÄKERHETSVERKET

Regelgivningsprojektet 2008:2

Nytt namn på föreskriften!

- **Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd (2022:2) om skyltning av starkströmsanläggningar**
- ~~Varselmärkning~~

Riskbedömning

- **När riskerna inte kan undvikas eller begränsas**
- Antal och placering (av skyltar)
- Riskbedömningen omfattar bland annat:
 - kvarstående spänning efter frånkoppling,
 - delvis spänningssatta anläggningsdelar eller anläggningar,
 - beröring av spänningssatta delar
 - påverkan på eller från närliggande anläggningsdelar,
 - matning från flera håll,
 - ljusbågar
 - språk

Flera matningsmöjligheter eller flera kraftkällor

- Grundkrav, skyltning
- Möjlighet till undantag, om hantering endast sker av fackkunniga personer

ELSÄKERHETSVERKET

Regelgivningsprojektet 2008:3

Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd
(2022:3) om innehavarens kontroll av
starkströmsanläggningar och elektriska
utrustningar

Ny struktur

- Tillämpningsområde
- Kontroll
- Åtgärder efter kontroll
- Sambyggda luftledning
- Undantag

Särskild kontroll

- **Särskild kontroll som begrepp stryks**
- Nuvarande innehåll i 5 § 3 st stryks helt
- Den fortlöpande kontrollens innebörd förtydligas
- 5 § 1 st kommer att vara kvar (fast då med benämning ”kontroll”)

Rutiner

- Utifrån en riskbedömning ska **innehavarna upprätta en dokumentation över sina rutiner**
- Kravet på dokumentation undantas för privata anläggningar

Allmänt råd

Av rutinerna bör det åtminstone framgå:

- Kontrollens omfattning och intervall
- Vilka kontrollmetoder
- Hur resultaten av kontrollerna dokumenteras
- Hur brister som upptäcks under kontrollen omhändertas
- Vilka som har i uppgift att genomföra kontrollerna

